

KİTAP TAHLİLLERİ

EFLATUN : CUMHURİYET

(Çeviren Dr. Saffet Engin, İstanbul, 1950)

1941 senesinde, Eflatun'un otuz yedi ciltlik külliyyatının tercüme ettirecek basın işleriyle uğraşacak Millî Eğitim Bakanlığının tercüme bürosuna bağlı bir Eflâtun komisyonu kurulmuştu. Bu komisyon kısa bir zamanda Eflatun külliyyatından otuz üçünü tamamen ikisini de kısmen tercüme ettirip klâsikler serisinde bastırmağa muvaffak olmuştu.¹

Eflâtun komisyonu, başka başka kimselerin başka başka dillerden — Yunanca, Fransızca, Almanca, İngilizce gibi — çevireceği bu külliyyatta birliği temin için de bir takım prensipler kabul etmişti. Bu prensipleri şu esaslarda toplamak mümkündür:

- a) Tanrı, insan memleket adlarında Yunanca asıllarındaki imlâya uymak ve Avrupa milletlerinin hemen hepsinde kullanılan bir «transcription» kabul etmek.
- b) Diyalog şeklinde yazılmış bu eserlerin tercümesinde konuşma diline yaklaşan bir üslûp kullanmak.

1. Klâsikler serisinde kısmen tercüme edilen ve basılan eserler «Cumhuriyet veya Devlet» ile «Kanunlar»; hiç basılmayanlar da «Symposion» ile «Parmenides» dir. «Cumhuriyet» in tercümesi o zamanlar Dil - Tarih - Coğrafya Fakültesi klâsik filoloji enstitüsüne havale edilmişti. Fakat enstitü on kitaptan ibaret olan bu eserin bugüne kadar ancak dördünü tercüme edebilmiştir. Bunlar da klâsikler serisinde yayınlanmıştır. On iki kitaptan ibaret olan «Kanunlar» dan da şimdiye kadar ancak bir iki kitap yayınlanabilmiştir. Klâsikler serisinde henüz çıkmamış olan «Symposion» adlı eser ise bundan 20 sene kadar önce Şaziye Berrin tarafından dilimize çevrilmiş ve basılmıştır. «Parmenides» ne daha önce ne de klâsikler serisinde basılmıştır. Yalnız eserin felsefe öğretmeni Bay Faik tarafından tercüme edildiğini hatırlıyorum. Bu eserin de bir ayak önce basılması temenni edilir. Bu vesileyle bundan yirmi sene kadar önce Eflatun'un eserlerini tercümeğe başlayan ve büyük bir kısmını dilimize çeviren ve bastıran felsefe muallimi Semiha Cemal'in çalışmalarını da burada hatırlatmak isterim.

c) Öztürkçecilikte mutedil bir yol tutmak, ifrata kaçmamak.

Klâsikler serisinde çıkan Eflâtun tercümeleri biraz olsun muvaffak olmuşsa, öyle sanıyorum ki muvaffakiyetlerini bilhassa bu son iki esasa az çok uymuş olmalarına borçludurlar.

Dr. Saffet Engin «Cumhuriyet» tercümesinde bu esaslara hiç ehemmiyet vermemiş görünüyor.

Birinci esasa uysaydı; meselâ: Gefalus Polemark, Nikrat, Adimant, Glokon v.s. gibi insan adlarını Kephalos, Polemarkhos, Nikheratos, Adeimantos, Glaukon şeklinde yazardı. Bunun için büyük zahmete de lüzum yoktu. Klâsikler serisindeki «Devlet I, II, III, IV» e bakmak yeterdi.

İkinci esasa uysaydı üslûbun daha akıcı olması, belki de bu yüzden okunabilecek bir hâle gelmesi mümkün olurdu.

Üçüncü esasa uysaydı, yani öztürkçecilikte ifrata kaçmayan mutedil bir yol tutsaydı tercümesini böyle türkçeyle ilgisi olmayan manâsız acaip cümlelerle doldurmaktan sakınırdı. İşte kitaptan gelişi güzel alınmış iki cümle:

«Ama onur sevdalısı ne olacak? Onun, us sevdalısının, onur tadiyle tanışıklığı erişinde, us tadiyle tanışıklığı var mıdır?» (Cumhuriyet, Kitap X, sahife 205).

«Öyle ise, böyle bir yolun açık vargısı, onun yurttaşlar yönünden gittikçe artacak igrenileceği değil midir?» (Cumhuriyet, Kitap VIII, sahife 194).

N. Ş. Kösemihal

E. DURKHEİM : TERBİYE VE SOSYOLOJİ (EDUCATION ET SOCIOLOGIE)

(Çeviren : İbrahim Memduh Seydol : Beyoğlu Erkek
Lisesi Tarih Öğretmeni, İstanbul, 1950).

Bundan kırk elli sene kadar önce bizde ilk defa Ziya Gökalp'la tanınan Durkheim'in, sağlığında basılan dört ana eserinden bugüne kadar üçü diilmize çevrilmiş, birinin de hülâsası yapılmıştır.¹